

Вих. № 2-391 від 22.10.2025 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ

вул. Інститутська, 9, м. Київ-8, 01601

nbu@bank.gov.ua

Щодо позиції НБУ стосовно порядку здійснення належної перевірки клієнта (НПК) при сукупному страховому платежі понад 40 000 грн

Ліга страхових організацій України та Національна асоціація страховиків України висловлюють свою повагу і звертаються до вас за результатами зустрічі з представниками Департаменту фінансового моніторингу Національного банку України (далі – Департамент), що відбулась 15 жовтня 2025 року. В ході зустрічі була озвучена позиція Департаменту стосовно порядку застосування заходів належної перевірки клієнта (НПК) при встановленні ділових відносин за договорами страхування (що не мають накопичувальної складової), яка викликала глибоке занепокоєння у страхової спільноти.

Зокрема, представниками Департаменту було зазначено, що страховик зобов'язаний здійснити НПК у випадку, якщо загальний розмір страхової премії за всіма договорами страхування (що не мають накопичувальної складової), укладеними з одним клієнтом, сукупно перевищує 40 000 грн.

Дозвольте висловити стурбованість страхової спільноти з цього приводу. Зазначене трактування порядку здійснення НПК не лише суттєво змінює усталені бізнес-процеси страховиків, але й, на наше переконання, створює суперечності з чинними нормами законодавства України у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (ПВК/ФТ), та попереднім роз'ясненням Національного банку (зокрема, листом НБУ від 10.09.2024 № 25-0005/68509).

Наразі страховики вибудовують свої процедури первинного фінансового моніторингу, керуючись ризик-орієнтованим підходом та нормами законодавства. При встановленні ділових відносин (укладенні договору страхування, що не має

накопичувальної складової) страховик обов'язково перевіряє клієнта на предмет включення до переліку осіб, пов'язаних з провадженням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції, та осіб, до яких застосовано спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції) відповідно до статті 5 Закону України "Про санкції". Якщо така перевірка не виявила збігів, у страховика немає підозр відповідно до статті 21 Закону України "Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення" № 361-ІХ (далі – Закон), а розмір страхового премії за конкретним договором, на підставі якого встановлюються ділові відносини, не перевищує 40 000 грн, страховик встановлює ділові відносини без здійснення повної належної перевірки клієнта, керуючись винятком, передбаченим законодавством.

Такий алгоритм дій повністю узгоджується з нормами законодавства. Ключовою нормою в цьому питанні є абзац другий частини 4 статті 11 Закону, який чітко визначає, що належна перевірка здійснюється в разі:

"встановлення ділових відносин (крім ділових відносин, встановлених на підставі договорів страхування, що не містять накопичувальної складової та загальна страхова премія за якими не перевищує 40 тисяч гривень або її сума еквівалентна зазначеній сумі, у тому числі в іноземній валюті...)".

Закон прямо встановлює виняток для **встановлення ділових відносин** на підставі договорів із страховою премією до 40 000 грн. Важливо підкреслити, що норма стосується саме моменту *встановлення* ділових відносин, а не їх подальшого моніторингу. Закон не містить вимоги щодо агрегації страхових премій за іншими, раніше укладеними договорами з тим самим клієнтом, для цілей визначення необхідності НПК при *встановленні нових* ділових відносин за новим договором страхування (що не має накопичувальної складової).

Більше того, сама концепція НПК, як визначено у частині 5 статті 11 Закону, полягає в її здійсненні **до встановлення ділових відносин**, вчинення правочинів, проведення фінансової операції, відкриття рахунка. Якщо ділові відносини вже були правомірно встановлені (наприклад, при укладенні першого договору страхування зі страховою премією 20 000 грн без проведення НПК відповідно до винятку), то укладення нових договорів цим же клієнтом є продовженням вже існуючих ділових відносин, а не "встановленням" нових у контексті вимоги первинної НПК.

Вимоги до цих процесів також деталізовані у Положенні про здійснення установами фінансового моніторингу, затвердженому Постановою Правління НБУ від 28.07.2020 № 107 (далі – Положення № 107) . Зокрема, Додаток 1 до Положення № 107 "Належна перевірка клієнтів" визначає порядок та випадки здійснення НПК. Жодна з норм зазначеного Положення не встановлює обов'язку суб'єкта первинного фінансового моніторингу (страховика) підсумовувати страхові премії за різними договорами страхування (що не мають накопичувальної складової), укладеними в різний час, для цілей застосування винятку, передбаченого абзацом другим частини

4 статті 11 Закону, при *первинному встановленні ділових відносин* на підставі нового договору.

На нашу думку, вживання у частині 4 статті 11 Закону терміну "договорів" у множині має на меті лише запобігання штучному дробленню **одного страхового продукту чи ризику** (з страховою премією, наприклад, 100 000 грн) на кілька окремих договорів зі страховими преміями менше 40 000 грн кожен з метою уникнення вимог щодо НПК при встановленні ділових відносин. Ця норма не повинна тлумачитися як вимога агрегації премій за різними, не пов'язаними між собою договорами страхування, укладеними протягом тривалого періоду співпраці з клієнтом.

Озвучена на зустрічі позиція щодо необхідності сукупної агрегації платежів за всіма договорами для застосування винятку при встановленні ділових відносин створює суттєву правову невизначеність та значні операційні виклики для страховиків, зокрема:

1. **Відсутність визначеного періоду агрегації.** Законодавство не визначає, за який саме період (календарний рік, весь час співпраці з клієнтом, чи інший період) слід підсумовувати страхові платежі для застосування порогу в 40 000 грн при встановленні ділових відносин за новим договором.

2. **Момент проведення НПК.** Незрозуміло, в який момент страховик має здійснити НПК, якщо сукупна сума премій перевищила 40 000 грн вже після встановлення ділових відносин на підставі першого договору (зі страховою премією менше 40 000 грн). Вимога провести НПК постфактум, після укладення N-го договору, суперечить логіці Закону, яка вимагає НПК до надання послуги/встановлення відносин.

3. **Необхідність зміни бізнес-процесів.** Озвучена позиція вимагає від страховиків перебудови ІТ-систем та операційних процесів для забезпечення можливості відстеження сукупних страхових премій за всіма договорами кожного клієнта в режимі реального часу перед укладанням будь-якого нового договору. Це потребує значних фінансових та часових ресурсів на розробку, тестування та впровадження відповідних змін.

4. **Правова невизначеність статусу ділових відносин.** Виникає фундаментальне питання: чи вважаються ділові відносини вже встановленими, якщо клієнт має один чи кілька активних договорів страхування (що не мають накопичувальної складової) зі страховими преміями до 40 000 грн кожен, укладених відповідно до винятку статті 11 Закону? Якщо так, то укладення наступного договору (навіть якщо сукупна страхова премія перевищить 40 000 грн) вже не є "встановленням" ділових відносин у розумінні абзацу другої частини 4 статті 11 Закону, а є продовженням існуючих відносин, що регулюється іншими нормами (зокрема, щодо моніторингу та актуалізації даних).

Враховуючи вищевикладене, озвучена позиція сприймається страховим ринком як запровадження, по суті, нового правила регулювання, відмінного від існуючого регулювання. Впровадження такого підходу потребує не лише чіткого нормативного

закріплення, але й надання достатнього перехідного періоду для адаптації бізнес-процесів та ІТ-систем страховиків.

З метою врегулювання ситуації, що склалася, уникнення правової невизначеності та формування єдиного і прозорого підходу до розуміння та застосування норм законодавства у сфері фінансового моніторингу страховиками, просимо ініціювати спільну робочу нараду за участю уповноважених представників Департаменту фінансового моніторингу НБУ, страхових компаній та наших об'єднань.

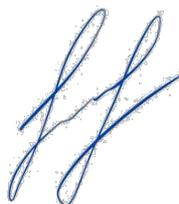
Ми впевнені, що відкритий та конструктивний діалог дозволить нам знайти збалансоване та юридично обґрунтоване рішення, яке забезпечить належну ефективність системи ПВК/ФТ в страховому секторі без створення надмірних та непередбачених законодавством операційних бар'єрів для роботи ринку.

**Президент
ЛСОУ**

Віктор БЕРЛІН

**Генеральний директор
НАСУ**

Денис ЯСТРЕБ